

LIETUVOS BANKO FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS

Finansų maklerio ir valdymo įmonių
vadovams

2021-11-22

Pagal adresatų sąrašą

DĖL PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKŲ FINANSŲ MAKLERIO IR VALDYMO ĮMONIŲ SEKTORIUJE

Lietuvos bankas, siekdamas nustatyti ir įvertinti finansų maklerio ir valdymo įmonių sektoriaus patiriamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) riziką, atliko finansų maklerio ir valdymo įmonių Lietuvos bankui pateiktų duomenų analizę (ataskaitinis laikotarpis – nuo 2020 m. sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.). Atliktos analizės rezultatai 2021 m. III ketv. buvo pristatyti finansų maklerio ir valdymo įmonių atstovams vykusiame atitikties susitikime.

Šiuo raštu atkreipiame finansų maklerio ir valdymo įmonių vadovų dėmesį į Lietuvos banko atliktos PPTF rizikos vertinimo analizės rezultatus ir į tai, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės, vykdydamos veiklą, turėtų užtikrinti, kad PPTF rizika būtų tinkamai nustatoma ir vertinama ir būtų imamasi tinkamų ir proporcingų priemonių PPTF rizikai valdyti.

Atlikus finansų maklerio ir valdymo įmonių pateiktų duomenų ir informacijos analizę, pastebimas klientų fizinių asmenų nerezidentų ir jų apyvartos padidėjimas, kai kuriose įmonėse ir juridinių asmenų klientų nerezidentų ir jų apyvartos padidėjimas. 2020 m. nustatytas didelės PPTF rizikos klientų skaičiaus padidėjimas – pastebimas klientų, kurie laikomi politiškai pažeidžiamais (paveikiamais) asmenimis, turto vertės padidėjimas bei klientų su sudėtinga nuosavybės ir valdymo struktūra, įskaitant patikos bendroves (angl. *trust*), turto vertės padidėjimas.

Finansų maklerio ir valdymo įmonių pateiktais duomenimis, finansų maklerio ir valdymo įmonės 2020 m. dažniau pradėjo kliento tapatybę nustatyti nuotoliniu būdu. Taip pat atnaujintose Europos bankininkystės institucijos gairėse pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl deramo klientų tikrinimo ir veiksmų, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusių pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką, kuriomis panaikinamos ir pakeičiamos Gairės JC/2017/37¹ (toliau – Gairės), atsirado nauja dalis, skirta išimtinai nuotoliniam kliento tapatybės nustatymui, anksčiau nuotolinis kliento tapatybės nustatymas buvo nurodytas tik kaip riziką didinantis veiksnys. Remiantis šiomis Gairėmis, dėl didesnės sukčiavimo rizikos ir anonimiškumo nuotolinis kliento tapatybės nustatymas gali būti siejamas su didesne PPTF rizika. Dėl šios priežasties finansų maklerio ir valdymo įmonės turėtų imtis priemonių, siekdamas valdyti riziką, susijusią su kliento tapatybės nustatymo jam fiziškai nedalyvaujant procesu, ir užtikrinti, kad toks kliento tapatybės nustatymas atitiktų teisės aktų reikalavimus.

Atsižvelgiant į tai, kad dalis Gairių nuostatų atnaujintos ir dėl investicinių fondų paslaugų teikėjų ir investicinių įmonių sektoriaus rizikos veiksnių, finansų maklerio ir valdymo įmonės turėtų kliento PPTF riziką vertinti nustatydamos ir vertindamos šiuos Gairėse nurodytus ir atnaujintus PPTF rizikos veiksnius.

Atkreiptinas finansų maklerio ir valdymo įmonių dėmesys į tinkamą vidaus kontrolės

¹ [Guidelines ML TF Risk Factors LT.pdf \(europa.eu\)](#).

procedūrų, susijusių su tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu, nustatymą. Dėl griežtėjančių sankcijų ir ribojamųjų priemonių Baltarusijos atžvilgiu finansų maklerio ir valdymo įmonės taip pat turėtų įvertinti savo ir klientų verslo ryšius bei mokėjimo operacijų, susijusių su Baltarusija, mastą ir apsispręsti dėl taikytinų papildomų priemonių, skirtų operacijų ir sandorių stebėsenai realiuoju laiku, siekiant tinkamai vykdyti sankcijas ir ribojamąsias priemones.

Nors, palyginti su 2019 m. analizės rezultatais, 2020 m. finansų maklerio ir valdymo įmonės atliko daugiau vidinių tyrimų dėl klientų sandorių ir operacijų, tačiau šiame sektoriuje 2020 m. nebuvo pateikta nė vieno pranešimo FNTT apie įtartina veiklą. Pažymėtina, kad vidinių tyrimų rezultatai turi būti tinkamai dokumentuojami, o sprendimai neteikti pranešimų dėl įtartinos kliento veiklos taip pat fiksuojami. Taip pat norėtume atkreipti dėmesį, kad jeigu finansų įstaiga įtaria arba turi pagrįsto pagrindo įtarti, kad lėšos yra pajamos iš nusikalstamos veiklos arba yra susijusios su terorizmo finansavimu, ji turėtų nedelsdama teisės aktų nustatyta tvarka apie savo įtarimus pranešti Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Kaip ir 2019 m., 2020 m. pastebima, kad dažnai finansų maklerio ir valdymo įmonės prašo, kad klientai investuotinas lėšas pervestų iš Europos Sąjungoje esančios kredito įstaigos sąskaitos, tačiau kyla rizika, kad įmonės gali per daug pasitikėti kredito įstaigos vykdoma PPTF prevencija ir bus linkusios aplaidžiau tikrinti, ar PPTF prevencijos priemonės tam tikrose srityse tinkamai įgyvendinamos. Atkreiptinas dėmesys, kad PPTF prevencijos reikalavimai finansų maklerio ir valdymo įmonėms nesiskiria nuo kitų finansų įstaigų, todėl privaloma užtikrinti deramą kliento pažinimą, vykdyti kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėseną, įmonei turi būti aiški kliento lėšų kilmė, nesvarbu, iš kokios sąskaitos klientas gauna lėšas. Atkreiptinas dėmesys ir į tranzitinės veiklos riziką, kai klientas naudojasi finansų maklerio ir valdymo įmonių paslaugomis ne vien investavimo tikslais, nes savo vardu gauna mokėjimus iš trečiųjų asmenų ir vėliau nurodo įmonei šias lėšas pervesti kitiems asmenims. Įmonei turi būti aiškios kliento atliekamos operacijos, jų tikslas, ekonominis pagrindas ir lėšų šaltinis. Taip pat atkreiptinas dėmesys į klientų atliekamus nebiržinius sandorius. Atsižvelgiant į analizės rezultatus, rekomenduotina finansų maklerio ir valdymo įmonėms įsivertinti, ar tinkamai taikomos kliento tapatybės nustatymo procedūros ir ar tinkami kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos procesai, o vertinant klientų keliamą PPTF riziką, svarbu įvertinti tiek teikiamų paslaugų (produktų), tiek kliento, tiek geografijos rizikos veiksnius įvairiais pjūviais.

Pakartotinai atkreipiame dėmesį į 2020 m. paskelbtame Lietuvos Respublikos nacionaliniame pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinime (toliau – NRV) išskirtus finansų maklerio ir valdymo įmonių sektoriaus PPTF rizikos veiksnius. NRV pažymima, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės remiasi kitų finansų įstaigų atliekamais veiksmais, susijusiais su PPTF prevencija, taip pat ne visos finansų maklerio ir valdymo įmonės tikrina klientų lėšų šaltinius. Kai kuriose įmonėse nebiržiniai sandoriai sudaro didelę dalį visos apyvartos.

Norėtume pabrėžti, kad finansų maklerių ir valdymo įmonių sektorius yra pažeidžiamas dėl PP grėsmių ir išlieka pažeidžiamas dėl galimų TF grėsmių, todėl finansų maklerio bei valdymo įmonės privalo ir toliau imtis tinkamų priemonių, padedančių tinkamai identifikuoti PPTF rizikas, jas vertinti ir valdyti.